

LOKALNE GRUPY DZIAŁANIA CZYNNIKIEM STYMULUJĄCYM ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH W POLSCE¹

Agnieszka Borowska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Streszczenie. Artykuł przedstawia rolę i znaczenie sektora publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem władz i instytucji oraz lokalnych grup działania (LGD) w kreowaniu rozwoju obszarów wiejskich. Autor opracowania analizuje znaczenie programu Leader w Unii Europejskiej ukazując jej efektywne metody wpływające na lokalne partnerstwa w procesie współdecydowania i wprowadzania koncepcji zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich. Niewątpliwie wspomniana inicjatywa jest niezmiernie istotna w transformowaniu polskiej wsi. Z tego też względu LGD zostały utworzone na bazie publiczno-prywatnych partnerstw na obszarach szczególnie wrażliwych dla Wspólnoty Zawierają one w swoim składzie także reprezentantów sektora biznesu. Lokalne strategie rozwoju są realizowane na podstawie bezzwrotnego wsparcia finansowego przez lokalne grupy działania a projekty uwzględniają m in: nowe technologie i know-how w podnoszeniu wartości lokalnych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem ich dostępu do rynku dla małej produkcji z zachowaniem zasobów naturalnych i kulturowych.

Słowa kluczowe: LAG, Leader, rozwój obszarów wiejskich

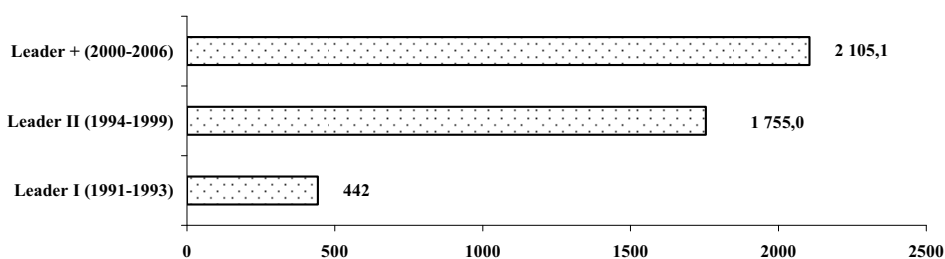
WSTĘP

Coraz wyraźniej zarysowujące się problemy wsi tj: migracje ludności, niższe dochody z działalności strictly rolniczej, starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, wykluczenia społeczne, niska dywersyfikacja rynku pracy, gorszego dostępu do podstawowych usług oraz pro-środowiskowa rola rolnictwa i leśnictwa skłoniły UE na początku lat 90. XX w. do działań w kierunku wielofunkcyjnego ukazania roli i znaczenia oraz rozwoju obszarów wiejskich wraz z zasobami w nich drzemiącymi. Naglące potrzeby wsi przyczyniły

¹Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008–2009 jako projekt badawczy MNiSW grant własny Nr NN 112 057234

Adres do korespondencji – Corresponding author: Agnieszka Borowska, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: agnieszka_borowska@sggw.pl

się do wypracowania inicjatywy bazującej na wykorzystaniu potencjału tego terenu oraz jego mieszkańców także w przyszłości [Duczkowska-Małysz 2007]. Przygotowano program odmienny od wówczas stosowanych, opierający się o nowatorskie, eksperymentalne metody, rozwiązania i podejścia [Borraz, John 2004]. Inicjatywą przyczyniającą się do złagodzenia i rozwiązania ww. problemów stał się program Leader. „Leader” to akronim Liaison Entre Actions de Development de L’Economie Rurale, tłumaczonych jako „powiązania pomiędzy działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich” [Budzych-Szukała 2008]. Po raz pierwszy Komisja Europejska umożliwiła wykorzystanie zaangażowania zarówno lokalnej społeczności, władz samorządowych, biznesu oraz organizacji pozarządowych w wytyczaniu rozwoju gospodarczego, społecznego, przyrodniczego, kulturowego obszarów wiejskich. Pomimo powstałych w trakcie realizacji pierwszej edycji programu Leader I w latach 1991–1993 pewnych problemów dotyczących między innymi kwestii proceduralnych, formalnych, prawnych, kruchych partnerstw publiczno-prawnych i społecznych zwanych Lokalnymi Grupami Działania (LGD), nie zawsze efektywnego wykorzystania środków, to program spełnił oczekiwania Komisji, odgrywając istotną rolę w rewitalizacji więzi społecznych, budowaniu platformy dialogu różnych grup, obyczajów, kultury, integracji środowiska, werbalizacji oczekiwań i realizacji potrzeb pro-rozwojowych wsi. Inicjatywa ta ukazała w kolejnych edycjach w okresie 1994–1999 Leader II a w latach 2000–2006 Leader +, że zbudowano skuteczny mechanizm rozwoju dotychczas marginalizowanych i często niedocenianych obszarów, na których żyje znaczna część obywateli Wspólnot Europejskich. Sukces podejścia typu Leader został doceniony i kontynuowany także w nowo przyjętej WPR w osi 4 i pośrednio realizowanych działaniach LGD w osi 3 w latach 2007–2013. Siłą programu jest również i to, że w latach 1991–2013 wzrasta kwota środków przeznaczanych na działania wynikające z realizacji lokalnych strategii rozwoju obszarów wiejskich dając w ten sposób szansę realizacji projektów, którym administracja np. odmówiłaby finansowania (rys. 1). W latach 2007–2013 środki przeznaczone na program Leader w budżecie UE wynoszą około 88,2 mld euro, zaś w przypadku Polski Program Rozwoju Obszarów Wiejskich wynosi około 17,2 mld euro, w tym na oś 4 Leader przeznaczono około 787 mln euro.

Rys. 1. Finansowanie z Unii Europejskiej trzech generacji programu Leader w latach 1991–2006 (w mln euro)

Fig. 1. Budget of various incarnations (*Leader I*, *Leader II* then *Leader+*) in the period 1991–2006 (in mln euro)

Źródło: Dane Komisji Europejskiej [w:] <http://ec.europa.eu/news/regions> oraz <http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus> (22.04.2009).

Source: European Commission data [in:] <http://ec.europa.eu/news/regions> and <http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus> (22.04.2009).